

JAARVERSLAG 2005 CENTRAAL JOODS OVERLEG

Inleiding

Archief Philip Staal

Het "Centraal Joods Overleg Externe Belangen", kortweg Centraal Joods Overleg (CJO) heeft als doel de belangen van de Joodse gemeenschap in Nederland bij de overheid en andere in aanmerking komende instanties en organisaties te behartigen. Het Centraal Joods Overleg richt zich daarbij op:

1. Het mogelijk maken van geïstitutioniseerd overleg over zaken van algemeen Joods belang.
2. Het bewaken van en zo nodig opkomen voor de rechten en belangen van de Joodse Gemeenschap in Nederland of van groepen en personen die van deze gemeenschap deel uitmaken.
3. Het vertegenwoordigen van de Joodse gemeenschap in Nederland en als spreekbuis en adres van de Joodse gemeenschap optreden.

Het gaat hier om activiteiten die worden uitgevoerd ten behoeve van de gehele Joodse gemeenschap in Nederland, respectievelijk om activiteiten waar alle Joden in Nederland, bewust of onbewust, direct of indirect van profiteren, ook met betrekking tot die Joden die zich niet bewust met de Joodse gemeenschap identificeren. Religieuze zaken maken geen deel uit van de doelomschrijving.

Het Centraal Joods Overleg Externe Belangen is een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid en telt zeven leden. Dat zijn:

- Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI);
- Federatie Nederlandse Zionisten (FNZ);
- Joods Maatschappelijk Werk (JMW);
- Portugees-Israëlitisch Kerkgenootschap (PIK);
- Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap (NIK);
- Nederlands Joodse Jeugd (NJJ);
- Verbond van Liberaal-Religieuze Joden in Nederland.

In 2005 werd de verdeling van het private gedeelte van de collectieve gelden gecontinueerd. Het gedeelte van de gelden dat van de overheid afkomstig is, werd reeds verdeeld in 2002 en 2003, in de eerste rondes van de verdeling. Sinds 2004 worden de tegoeden afkomstig uit de private sector (verzekeringen, bank, beurs) verdeeld. In het licht van deze nieuwe fase in de restitutie is het Centraal Joods Overleg (CJO) in overleg met het Adviescollege Restitutie en Verdeling (ARV) en het Platform Infrastructuur Nederland (PIN) bezig met de vorming van de Gemeenschapsraad welke naast het Bestuur van de verdelingsstichting Collectieve Maror-gelden (COM) zal gaan functioneren. De werkzaamheden van de Stichting Individuele Verzekeringsaanspraken Sjoa werden nog voortgezet.

Ook in 2005 hield het CJO zich intensief bezig met de veiligheidssituatie van de Joodse gemeenschap in Nederland. Samen met de Stichting Bij Leven en Welzijn werd overleg gevoerd met de landelijke overheid en gemeentelijke overheden over te nemen maatregelen en de financiering daarvan.

Het overleg dat de gemeente Amsterdam, op verzoek van het CJO in 2004 initieerde tussen de Marokkaanse en de Joodse gemeenschap in Amsterdam, mondde in 2005 uit in het opzetten van een Joods-Marokkaans netwerk.

De ontwikkeling van een nieuwe bestuurlijke vorm voor de oorspronkelijke gedachte die ten grondslag ligt aan de oprichting van het CJO; het vertegenwoordigen van de externe belangen van Joden in Nederland, werd in 2005 concreter.

In dit verslag zijn deze zaken en de overige activiteiten samengevat.

Restitutie en Verdeling

Archivering materiaal claimstichtingen

De verdeling van de Maror-gelden aan individuen door de Stichting Maror-gelden Overheid (in samenwerking met Kamer II) en de werkzaamheden van de Stichting Individuele Effectenaanspraken Sjoa (welke claims behandelde inzake onvolledig rechtsherstel aangaande effecten, door Puttkammer aan de banken betaalde commissie en destijds berekende kosten voor het openbreken van kluisjes) en de Stichting Individuele Bankaanspraken Sjoa (welke claims behandelde inzake de teruggave van zogenoemde 'niet opgevraagde creditgelden') zijn afgerond. Deze Stichtingen laten elk een uitgebreid archief na, met daarin gegevens van aanvragers en gegevens van de door de betreffende Stichting gezette stappen op het gebied van verdeling.

De zorg voor de archieven ligt momenteel bij de respectievelijke stichtingen afzonderlijk. De archieven van Stichting Maror-gelden Overheid (SMO), Stichting Afwikkeling Maror-gelden Overheid (SAMO) en het Joods Humanitair Fonds komen in het Nationaal Archief terecht voor zover het om overheidstaken van deze organisaties gaat.

CJO en Stichting Platform Israel (SPI) richtten in 2004 de Projectgroep Restitutie-Archieven op. Deze projectgroep, onder voorzitterschap van oud-CJO voorzitter de heer R.J. Wurms, buigt zich over de vraag wat er dient te gebeuren met de archieven die te maken hebben met het proces van Restitutie en Verdeling. Naar aanleiding van notities die de Projectgroep Archieven aan het Centraal Joods Overleg (CJO) heeft voorgelegd, is er binnen het CJO een aantal keer gesproken over de toekomst van de archieven, die betrekking hebben op de verdeling van tegoeden aan individuen. Behoud van historisch materiaal, en zorgvuldigheid en respect ten aanzien van persoonlijke gegevens staan daarbij centraal.

De Projectgroep Archieven stelt in haar notities voor de betreffende gegevens te archiveren en conform de regelgeving aan het Nationaal Archief over te dragen. Als het archief na twintig jaar opengesteld wordt, conform de regels van het Nationaal Archief, zou de zwaarst mogelijke clausule met betrekking tot openbaarheid op het archief van toepassing moeten zijn. Andere mogelijke opties waren het archief te vernietigen na zeven jaar, of het terugsturen van de gegevens naar de aanvragers (wat zou gebeuren op kosten van de Overheid).

Inmiddels hebben de meeste organisaties besloten tot het archiveren van de betreffende gegevens door overdracht aan het Nationaal Archief.

Herkomst Gezocht

Duizenden kunstvoorwerpen zijn in de Tweede Wereldoorlog in Duitsland terechtgekomen, hetzij door verkoop, hetzij door roof of confiscatie. Na de oorlog heeft de Stichting Nederland Kunstbezit (SNK) namens de Nederlandse Staat veel van de teruggehaalde kunstvoorwerpen Aan de rechtmatige eigenaren teruggegeven. Desondanks bevond een aantal kunstwerken zich nog steeds onder beheer van het Rijk. Dit vormt de Nederlands Kunstbezitcollectie (NK-collectie).

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft in oktober 1997 de Commissie Ekkart opdracht gegeven een proefonderzoek naar de herkomst van een selectie van kunstvoorwerpen uit deze NK-collectie te doen. Daarna is in opdracht van diezelfde commissie en onder organisatorische verantwoordelijkheid van de Inspectie Cultuurbezit op 1 september 1998 het projectbureau Herkomst Gezocht opgericht met een belangrijke taak: het achterhalen van de oorspronkelijke eigenaren, voor zover dat, ruim 50 jaar na het einde van de oorlog, nog mogelijk was.

De resultaten staan op de website www.herkomstgezocht.nl en zijn vastgelegd in deelrapportages. Via deze website is het mogelijk om zelf in de database te zoeken.

Ten behoeve van de onafhankelijke beoordeling van aanspraken op kunstvoorwerpen was het sinds 1 januari 2002 mogelijk claims voor te leggen aan de Restitutiecommissie. In 2005 is de Commissie Ekkart ontbonden, na de werkzaamheden te hebben volbracht. Het laatste advies betrof de restitutie van in de oorlog geroofde kunst van kunsthandels. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een positief advies van de Restitutiecommissie om de Goudstikker collectie aan de erfgenamen terug te geven. Ook heeft de Commissie Ekkart geadviseerd om de opbrengsten van destijds door de staat geveilde kunsten en niet te restitueren kunst (omdat er geen erfgenamen te vinden zijn) te schenken aan twee Joodse doelen. Het gaat om circa 1,5 miljoen Euro. Staatssecretaris Van der Laan heeft dit advies gevolgd.

Stichting Individuele Verzekeringsaanspraken Sjoa

Sinds 1999, toen de Stichting Individuele Verzekeringsaanspraken Sjoa door het Verbond van Verzekeraars en het CJO werd opgericht, worden de gegevens van houders en/of verzekerden van 'oorlogspolissen' die in het naoorlogse herstel van verzekeringen niet zijn afgewikkeld, door de Stichting Individuele Verzekeringsaanspraken Sjoa op onder meer de internetsite van de Stichting (www.stichting-sjoa.nl) gepubliceerd. Het gaat hier om levensverzekeringen van tijdens de Tweede Wereldoorlog vervolgd Joden die niet zijn opgeëist door rechthebbenden. De Stichting wil hiermee rechthebbenden in staat stellen alsnog een aanspraak te doen op de aan deze verzekeringen verbonden uitkering. In het verslagjaar is het aantal aanvragen, na een aanzienlijke afname in 2004, weer enigszins toegenomen. Oorzaak hiervan was het publiceren van nieuwe namen op internet in december 2004.

Daarnaast heeft het bestuur van de Stichting na ampele overwegingen besloten om in een zeventigtal gevallen, waar destijds door Raad voor het Rechtsherstel polisherstel werd geweigerd omdat er volgens de Raad geen sprake was van 'daadwerkelijke overmacht', toch uit te keren, op grond van 'economische onmacht' van de betrokkenen. Voor deze gevallen geldt, gezien de beschikbare middelen van de stichting een rentefactor 3. De verwachting is dat in de komende jaren het aantal nieuwe aanvragen sterk zal afnemen. De stichting zal blijven bestaan tot 2009.

Collectieve tegoeden

Een nieuwe fase in de verdeling van de Joodse tegoeden werd in 2004 in gang gezet. Het gedeelte van de gelden dat van de overheid afkomstig is, werd verdeeld in de eerste rondes van de verdeling. Begonnen werd vervolgens met de verdeling van de collectieve tegoeden afkomstig uit de private sector (verzekeringen, banken en beurs). Deze verdeling zal in principe twintig rondes kennen, uit te voeren in twintig jaar. De private gelden worden verdeeld door de Stichting Collectieve Maror-gelden (COM).

Het orgaan dat de verdeling van de gelden afkomstig van de overheid ter hand nam, de Stichting Maror-gelden Overheid, is ondertussen opgeheven. Om lopende projecten te monitoren en om eventuele beroepsprocedures af te handelen is als rechtsopvolging van de SMO de Stichting Afwikkeling Maror-gelden Overheid (SAMO) opgericht. Na afhandeling van eventuele beroepsprocedures, zullen niet-uitgekeerde gelden naar de COM en de Stichting Collectieve Maror-gelden Israel (SCMI, de Israëliische variant op de COM) overgeheveld worden.

In het licht van deze nieuwe fase in de restitutie is het Centraal Joods Overleg (CJO), in overleg met Adviescollege Restitutie en Verdeling (ARV) en het Platform Infrastructuur Nederland (PIN), bezig met de vorming van de Gemeenschapsraad welke naast het Bestuur van de COM zal gaan functioneren.

Israelische tegoeden

Uit een door SPI geïnitieerd onderzoek is gebleken dat veel Nederlandse joden voor de Tweede Wereldoorlog geld stortten bij de Anglo-Palestine Bank, de voorloper van de hedendaagse (Israelische) bank Leumi. Uit dit onderzoek bleek dat er ook bij deze bank zaken voorkomen waarbij na de oorlog noch overlevenden noch erfgenamen geld teruggekregen wat gestort was bij de Israelische banken.

In 2005 werd in Israël een ministeriële wet aangenomen t.a.v. deze Israelische Tegoeden. Deze wet voorziet in een organisatie aan welke voor de uitvoering van de wet een startkapitaal van NIS 12 mln wordt meegegeven.

Eerst zal Bank Leumi worden “aangepakt”, van deze bank staan lijsten met namen van mensen met slapende bankrekeningen op internet (www.scmi.org.il). Daarna volgen andere banken, effecten en onroerend goed. Per onderdeel wordt een aparte waarderingsgrondslag toegepast.

De gelden zullen indien mogelijk aan de oorspronkelijke eigenaar worden terugbetaald. Als dat niet meer mogelijk is zullen gelden ten goede komen aan eventuele erven (onbekend tot in welke graad). Als deze twee opties niet mogelijk zijn is de bedoeling dat de gelden ten goede komen aan needy Holocaust survivors in Israël en/of herinneringstekens in Israël. Het CJO heeft bij SPI aangegeven zij aan zij met SPI in actie te willen komen voor restitutie van de Israelische (bank)tegoeden, net zoals dat proces in Nederland is doorlopen, en dat CJO met veel interesse de activiteiten van SPI in deze volgt.

Contacten met andere organisaties

SAMO - In 2005 startte de verdeling van de private gelden, nadat de gelden die door de overheid ter beschikking waren gesteld in de eerste twee ronden in 2003 en 2004 waren uitgedeeld. De Stichting Maror-gelden Overheid (SMO) werd opgeheven, de afhandeling van de door de SMO beoordeelde projecten kwam in handen van de Stichting Afwikkeling Maror-gelden Overheid (SAMO).

Tot 2004 droeg het Ministerie van Financiën zorg voor het uitvoeringsapparaat van SMO. Vervolgens heeft het Ministerie van Financiën aangegeven deze zorg aan de rechtsopvolger van SMO, SAMO, zelf te willen overdragen. Het Ministerie van Financiën heeft aan SAMO een lumpsum ter beschikking gesteld om de bekostiging van het daartoe benodigde uitvoeringsapparaat te financieren (in principe tot ongeveer 2008). Het bestuur van SAMO is gemachtigd de lumpsum te beheren.

Ten aanzien van de door SMO beoordeelde projecten rest nog de monitoring van de uitvoering van de projecten, en de afhandeling van eventuele bezwaarprocedures en beroepszaken. Van de drie bestuursleden van SAMO benoemden CJO en SPI er elk één, de derde werd in samenspraak benoemd. Het CJO sprak in 2005 met het SAMO-bestuur over de voortgang van de werkzaamheden en over de voorgenomen reorganisatie van de verhouding tussen SAMO en het Ministerie van Financiën.

SPI - Net als in voorgaande jaren bleef er contact bestaan tussen het CJO en de Stichting Platform Israël (SPI). Door de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het naleven van de restitutieovereenkomsten is een hechte band essentieel. In het verslagjaar vond ook contact plaats tussen SPI en CJO met betrekking tot de ontwikkelingen ten aanzien van de Israelische Tegoeden.

ARV - Ook met het Adviescollege Restitutie en Verdeling (ARV), dat sinds 1999 het CJO adviseert over zaken m.b.t. oorlogstegoeden, bleef een belangrijke band bestaan. In 2004 vertegenwoordigde het ARV de volgende stichtingen: Pressiegroep Afwikkeling Joodse Claims (PAJO), Nederlands Auschwitz Comité (NAC), Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Onteigend Joods Bezit (SWOOJB), Vereniging Joodse Oorlogskinderen (JOK) en Joodse Naoorlogse Generatie (JONAG). Via zijn waarnemers bij CJO-bestuursvergaderingen laat het Adviescollege zich informeren over de vorderingen van de

werkzaamheden. Het Adviescollege brengt nu eens gevraagd, dan weer ongevraagd advies uit aan het CJO-bestuur door middel van notities of mondeling via zijn waarnemers.

PIN - Verder vond er ook in het verslagjaar, overleg plaats tussen het CJO en het Platform Infrastructuur Nederland (PIN). Hoewel het bereiken van overeenstemming niet altijd gemakkelijk was, vond overleg altijd plaats in het licht van de gezamenlijke doelstelling, namelijk om op korte termijn te komen tot een overall coördinatie en afstemming van beleid inzake de toedeling van fondsen aan de infrastructuur van Joods Nederland te realiseren. Ook werd met PIN gesproken over een nieuwe vorm van het CJO, waarin Joods Nederland zo breed mogelijk en tegelijk zo effectief mogelijk gerepresenteerd zal worden.

BLEW - Het CJO heeft in het verslagjaar intensief samengewerkt met Bij Leven en Welzijn (BLEW) wat betreft het onder de aandacht brengen en concretiseren van de beveiliging van Joodse objecten in Nederland. In vervolg op een gesprek in Den Haag met de Ministers Remkes (BZK) en Donner (Justitie) werd de beveiliging in Den Haag en Rotterdam goed geregeld. Amsterdam volgde, nadat CJO aan de Ministers Donner en Remkes een brief schreef over de situatie in Amsterdam. De financiering van de beveiliging wordt gedeeltelijk gedragen door de Overheid, gedeeltelijk door de Joodse Gemeenschap zelf. Daarnaast kwam er naar aanleiding van de in september van het verslagjaar door BLEW georganiseerde crisissimulatie aandacht voor de precieze rol van het CJO ten aanzien van de coördinatie van beveiliging en in geval van eventuele landelijke calamiteiten. Over de rol van het CJO in deze wordt overlegd met BLEW, eventueel zal advies worden ingeroepen van een crisismanagement adviseur.

Marorprojecten

Bestuurderscursus

Uitgangspunt voor het opzetten van de bestuurderscursus voor Joods Nederland was de wetenschap dat Joods Nederland sterk georganiseerd is, er zijn vele organisaties met evenzoveel besturen, maar dat het kwalitatief op niveau houden (en brengen) van het besturen niet altijd op effectieve wijze is vormgegeven. Door middel van het organiseren van een bestuurderscursus wilde het CJO pogen een bijdrage te bieden aan verbeteringen in die bestuurlijke wereld en daarnaast het kweken van gekwalificeerde bestuurders, teneinde voortaan te kunnen putten uit een breder en beter arsenaal aan potentiële bestuurders. De cursus bestond uit tien modules, een relevante excursie en cursusmateriaal. Na overleg werd besloten dat in de cursus in ieder geval de onderwerpen technisch besturen en inzicht in Joodse zaken ter sprake moesten komen.

Uit een enquête gehouden onder deelnemers van de cursus kwam naar voren dat de deelnemers naast de inhoud van de cursus ook het contact met bestuursleden van andere Joodse organisaties zeer op prijs stelden. Men gaf aan dat waar normaal gesproken contact niet, of in geval van problemen, plaatsvindt, er gedurende de bestuurderscursus in een neutrale context voor bestuursleden van uiteenlopende organisaties de kans bestond eens met elkaar van gedachten te wisselen. Ook bleek uit de enquête dat de deelnemers allemaal van mening waren dat het goed zou zijn nogmaals een bestuurderscursus te organiseren, allen waren zij er zeker van dat er binnen hun organisatie meer animo bestond voor deelname aan een bestuurderscursus. De cursisten gaven aan dat het daarbij wat hen betreft belangrijk was het diverse karakter van de cursus te handhaven, gezien de extra waarde die dat heeft gegeven aan deze bestuurderscursus. Het CJO overweegt in 2007 nogmaals een bestuurderscursus te organiseren.

60 jaar bevrijding

Doelstelling van het project '60 jaar bevrijding' was om ruimte te scheppen voor en aandacht te krijgen voor het Joodse aspect in de herdenking van de Sjoa. Dit werd enerzijds vormgegeven door bij te dragen aan het faciliteren van de jaarlijkse Jom Ha'Sjoa herdenking in de Hollandsche Schouwburg.

Daarnaast werd op de Nederlandse treinstations een postercampagne georganiseerd, waarin de treinreiziger werd gewezen op het feit dat in 40-45 Joden, per trein, uit het midden van de samenleving werden weggevoerd. De NS stelden de abri's waarin de posters kwamen te hangen gratis ter beschikking.

De start van de postercampagne was op 29 september, in herinnering aan het feit dat in het najaar van 1943 de laatste grote deportaties uit Nederland plaatsvonden. Posters zouden komen te hangen op 80 stations waarmee volgens de NS 90% van de reizigers bereikt wordt. Onder deze stations zouden ook juist die stations zijn vanwaar Joden gedeporteerd zijn. De opening van de campagne vond plaats op het Amsterdam-Muiderpoortstation. Vanaf dit station werden veel Joden op transport gesteld naar Westerbork.

Sprekers waren de heren A.W. Veenman (president-directeur NS), R.E. Vis (secretaris CJO) en mevrouw B. Evers-Emden (overlevende). Onder grote belangstelling van de pers deden zij hun verhaal (zie www.cjo.nl). Vervolgens werden op een perron de twee posters door D. Ph. Cohen Paraira (voorzitter CJO) en de heer Veenman onthuld.

In vervolg op de postercampagne kwamen in totaal circa 150 aanvragen binnen van geschiedenisdocenten vanuit het hele land om posters te krijgen voor gebruik in de les. Ook herinneringscentra in Nederland gaven aan graag posters te ontvangen voor educatieve doeleinden. Daarnaast gaven een tiental studenten/middelbare schoolleerlingen aan graag een exemplaar te ontvangen van de posters.

De website www.cjo.nl was gedurende de campagne uitgebreid met achtergrondinformatie over deportaties vanaf verschillende NS-stations in Nederland, de speeches die de heren Veenman (president directeur NS) en Vis (secretaris CJO) en mevrouw Evers-Emden hielden bij de opening van de campagne, en over de deportatie van Joden per trein, alsmede links naar organisaties die gerelateerd zijn aan het onderwerp, en links betreffende hedendaags Joods leven in Nederland.

Gezien de grote animo vanuit het onderwijs om de posters in lessen te gebruiken zal voorlopig de website gerelateerd aan de postercampagne nog bereikbaar zijn via de CJO-website.

Dialogoog Joden & Moslims

In het verslagjaar werd ook een begin gemaakt met de uitvoering van het project K-Joden en K-Marokkanen. Doelstelling van dit project is het creëren van kennis over en begrip voor het Jodendom in de islamitische gemeenschap. Ook is het de bedoeling dat dialooggroepen die her en der zijn ontstaan worden ondersteund en voortgezet. Het CJO beoogt de lokale dialooggroepen te ondersteunen en op elkaar af te stemmen, waardoor de kans op doodbloeden van de dialooginitiatieven zal verminderen. Het voortbestaan van deze dialooggroepen is zeer wezenlijk omdat juist op dat niveau, plaatselijk, het beste aan verbetering van de verstandhouding kan worden gewerkt.

Daarnaast is een doelstelling van het project het organiseren van bijeenkomsten voor deelnemers aan de diverse dialooggroepen en andere geïnteresseerden waardoor tussen de groepen en tussen de twee geloofsgemeenschappen verdere uitwisseling van kennis en contacten ontstaat. Een dergelijke bijeenkomst die zeer druk werd bezocht, vond uiteindelijk in 2006 plaats in het kader van de dialoog met de Marokkaanse moslimgemeenschap.

Binnenkort zal het projectverslag van dit project op onze website www.cjo.nl beschikbaar zijn.

EXTERNE BELANGEN

Kunstwerk Agatha Siwek – Onderdeel van de rondtrekkende expositie Kunst en Oorlog was een zogenaamd 'souvenirs'winkeltje van vernietigingskamp Auschwitz, ontworpen door kunstenaar Agata Siwek. Dit winkeltje maakte onderdeel uit van de expositie Kunst en Oorlog waarmee de Stichting Kunst en Cultuur Noord-Holland langs de scholen in deze provincie trekt.

Het CJO heeft de Stichting gevraagd wat de boodschap is die deze expositie tracht uit te dragen en op wat voor manier het werk van mevrouw Siwek daar aan bijdraagt. Uit de reactie van de Stichting bleek dat op de tentoonstelling op twee manieren wordt gereageerd. Het kunstwerk wekt beroering bij de groep die dat niet nodig heeft, de mensen die emotioneel betrokken zijn bij de Sjoa.

Geen beroering bleek het kunstwerk te wekken bij de werkelijke doelgroep, middelbare scholieren. De 'dubbele laag' in het kunstwerk gaat aan deze doelgroep in eerste instantie voorbij. (Zo valt te lezen in het bij de tentoonstelling horend lesmateriaal: 'Een aandenken aan het concentratiekamp Auschwitz-Birkenau kopen? Bekijk de prullaria maar eens goed. Het doet jou misschien niet zoveel, maar voor veel mensen is dit absoluut not done.' 'De souvenirstand wordt pas schrijnend als je voorkennis hebt.'

Het CJO raadde op basis van deze teksten aan eerst scholieren te informeren over wat de Sjoa was, en is, voor een groot deel van de Nederlandse bevolking, alvorens de Sjoa te gebruiken als instrument voor provocatie. De Stichting Kunst en Cultuur zou er beter aan doen haar energie te steken in het werken aan het, ook met behulp van kunst, ontwikkelen van kennis over de Sjoa. Kennis die nodig is om überhaupt een mening te kunnen hebben over een kunstwerk als dat van Agata Siwek.

Ambtswoninggesprekken - In het verslagjaar vonden er meerdere gesprekken plaats tussen Joodse en Marokkaanse vertegenwoordigers in de ambtswoning van de Amsterdamse burgemeester Cohen. Besloten werd de bijeenkomsten een structureel karakter te geven en daartoe een Joods/Marokkaans platform op te richten. In de loop van het jaar werd een stuk vastgesteld waarin de uitgangspunten van het Joods/Marokkaans platform i.o. werden vastgelegd. Waar de contacten totnogtoe op netwerkniveau plaatsvonden, zal nu sprake zijn van een comité met activiteiten, wat het platform meer 'body' geeft. Deelnemers aan het netwerk tekenden begin 2006 het stuk met de uitgangspunten (op persoonlijke titel), onder grote persbelangstelling.

Burgemeester Zoetermeer - Op 5 mei 2005 was er in Zoetermeer een bevrijdingsfestival ter gelegenheid van 60 jaar bevrijding van de Nazi-bezetting. Op diezelfde dag kreeg extreem rechts van de Gemeente de ruimte voor een feest in Zoetermeer. Na afloop werd een aantal feestgangers gearresteerd, getooid met neonazistische symbolen. Skinheads poseerden voor de camera, waarbij de Hitlergroet wordt gebracht.

Twee Joodse organisaties, het Nederlands-Israëlitische Kerkgenootschap (NIK) en het Centrum voor Informatie en Documentatie Israel (CIDI), hebben zich destijds diep geschokt getoond door de handelwijze van de gemeente Zoetermeer. Ze hadden vooraf aan B en W verzocht het huurcontract op te zeggen. Dat weigerden ze destijds.

Het CJO besloot om opnieuw contact te zoeken met de burgemeester van Zoetermeer om samen terug te kijken naar de gebeurtenissen van 5 mei 2005. Niet om elkaar blijvend tot vijand te verklaren maar om samen te zoeken naar manieren om conflicten als toen te voorkomen.

In het gesprek werd geconstateerd dat Zoetermeer een gemeente is waar veel jongeren wonen en dat de Gemeente Zoetermeer zelf vaak niet in staat blijkt te zijn de daarmee samenhangende problemen te beteugelen.

Geconstateerd wordt ook dat waarschijnlijk meer gemeenten in Nederland met deze problematiek te kampen hebben. Besloten wordt na te gaan bij de Nederlandse Vereniging van Gemeenten (VNG) of deze organisatie inderdaad de ervaring heeft dat de problematiek bij meerdere gemeenten bestaat. Als dat het geval is zou wellicht samen met de VNG gewerkt kunnen worden aan een systeem waardoor ervaring en kennis aangaande de problematiek kan worden uitgewisseld. Hierbij zou het project 'World of Difference' van de Interculturele Alliantie (ICA) een rol kunnen spelen. Het CJO zal het VNG hierover benaderen.

4 mei herdenking - In februari 2005 presenteerde het 4-5 mei Comité in De Balie een onderzoek over de toekomst van 4-5 mei waarin het thema centraal stond 'hoe herdenken wij in de toekomst onze doden'. Het CJO deed een verklaring uitgaan waarin het zich op het standpunt stelt dat de herinnering aan de Jodenvervolging in het centrum van de dodenherdenking geplaatst dient te blijven en de zwarte bladzijde in de moderne geschiedenis van Nederland belicht te houden, het morele boek, blijft geopend.. Dat dit nodig is blijkt eens te meer uit een door het ministerie van Onderwijs uitgebracht rapport getiteld Agressie en geweld in het Onderwijs, (Research voor beleid, Leiden, 18 mei 2004), waarin naar voren komt dat de ontkenning en bagatellisering van de Holocaust een wezenlijk onderdeel vormt binnen de hedendaagse middelbare schoolcultuur. Bijna de helft van de docenten in het middelbaar onderwijs ervaart een of meerdere keren per jaar grievende opmerkingen over joden danwel een bagatelliserende opmerking over de Holocaust. In de viering van bevrijdingsdag dient een duidelijke band te blijven met de beëindiging van onderdrukking tijdens de Tweede Wereldoorlog. De opvatting die het CJO heeft uitgedragen over het herdenken op 4-5 mei ligt in de lijn met de opvatting van de Amsterdamse burgemeester Cohen die het profiel van 4-5 mei als volgt neerzet: 'Op 4 mei herdenken wij in Amsterdam de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Wij herdenken hen die hun leven gaven voor onze vrijheid. Die omkwamen bij strijd, of verzet, door vervolging of uitputting, door oorlogsgeweld of dwangarbeid.'

Wat de viering van 5 mei betreft, neemt het Centraal Joods Overleg de woorden van wijlen Barend Drukarch, eerst verzetsman, later rabbijn van de Portugees-Israëlietische Gemeente en de Nederlands-Israëlietische Hoofdsynagoge te Amsterdam tot leidraad: *"Als een wereld zich schuldig voelt, dan is er plaats om de vrijheid in dank te gedenken."* In de viering van Bevrijdingsdag dient een duidelijke band te blijven met de beëindiging van onderdrukking tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Een Ander Joods Geluid

Het Centraal Joods Overleg reageerde bij monde van haar voorzitter David Cohen Paraira en secretaris Ruben Vis op een opinieartikel van Jaap Hamburger, bestuurslid van Een Ander Joods Geluid (Volkskrant, 14 mei '05). Hamburger vindt de aandacht voor Joden en de innige band die Joden met Israël hebben, niet alleen overdreven maar zelfs zeer verwerpelijk. De CJO-bestuursleden betogen het tegendeel.

De eerste alinea's van het CJO-artikel luiden: "Te veel en volstrekt onterechte aandacht voor Joden. Dat lijkt zo'n beetje de gram te zijn die Jaap Hamburger van Een Ander Joods Geluid heeft jegens de eigen bevolkingsgroep. Nou ja, hoe eigen voelt Hamburger zich nog ten opzichte van die groep. Alleen wanneer het lidmaatschap ervan tot voordeel strekt, profiteert ook zijn Ander Joods Geluid er gretig van. De Joodse bevolkingsgroep krijgt tot zijn ongenoegen te veel aandacht uit de politiek, van de media en uit de maatschappij. Zijn gramschap daarover berust op zijn visie dat die aandacht ten onrechte verband houdt met de Holocaust, de vernietiging van de Joden in de Tweede Wereldoorlog, en met sympathie van Joodse zijde voor de staat Israël.

Afwijzen religieuze organisaties van terroristische aanslagen - Bij het bekend worden van de afschuwelijke zelfmoordaanslagen op metro's en een bus in Londen, hebben christelijke, joodse en moslimorganisaties in Nederland, waaronder de Raad van Kerken (RvK), het Centraal Joods Overleg (CJO) en het Contactorgaan Moslims en Overheid (CMO) in een eerste gezamenlijke reactie aangegeven diep geschokt en zeer verontrust te zijn. De religieuze organisaties veroordeelden volledig de serie terroristische aanvallen, die zowel dodelijke slachtoffers als een groot aantal gewonden tot gevolg heeft gehad. Ook riepen de Raad van Kerken, het CJO en het CMO op tot het vreedzaam met elkaar blijven optrekken van alle burgers. Hiertoe zijn onder meer contacten gelegd tussen de diverse religieuze en levensbeschouwelijke organisaties. In de gezamenlijke verklaring zeiden de organisaties de ingeslagen weg van samenwerking voor maatschappelijke saamhorigheid te willen continueren, evenals het bevorderen van de goede verhoudingen tussen de diverse religieuze en levensbeschouwelijke groeperingen en individuen, zowel in de Nederlandse samenleving als in de internationale context.

Strafvervolgning tegen plaatsing 'Housewitz-filmpje' op internet – In 2005 verscheen op internet een filmpje, genaamd Housewitz, waarin een imaginair dansfeest werd aangekondigd, dat zou plaatsvinden op 4 mei, op het terrein van Auschwitz. In het filmpje waren shockerende beelden te zien van vermoorde Joden en het transport van gevangenen. Het filmpje werd door CIDI en het Meldpunt Discriminatie Internet onder de aandacht van de Officier van Justitie gebracht, die besloot echter in eerste instantie niet tot strafvervolgning over te gaan.

Het CJO heeft de minister van justitie gevraagd te bewerkstelligen dat tegen de plaatsing van het filmpje Housewitz alsnog strafvervolgning zou worden ingesteld en zijn dringende aandacht te schenken aan en te bewerkstelligen dat er sprake is van een attente houding i.c. strafvervolgning, door het Openbaar Ministerie in zaken met betrekking tot antisemitisme en ontkenning, bagatellisering of ridiculisering van de Holocaust. Het CJO schreef:

"Geschokt namen wij kennis van de onverkwikkelijke aangelegenheid met betrekking tot het filmpje Housewitz. Het hoeft geen betoog dat een dergelijk filmpje uit het publiek domein verwijderd behoort te worden. Toch blijkt uit uitlatingen van een woordvoerder van het Meldpunt Discriminatie Internet dat de Officier van Justitie, belast met de bestrijding van o.a. antisemitisme, niet heeft gemeend om onmiddellijk strafvervolgning in te stellen, nadat het MDI de zaak aan hem had voorgelegd. Ook ambtshalve vervolging bleef uit.

Wij sluiten ons aan bij uw droevig oordeel uit 2003: *Ook ontkenning van de Holocaust komt geregeld voor* (begrotingsbehandeling Justitie, Tweede Kamer, 29 oktober 2003), en vragen u hoe het kan zijn dat ogenschijnlijk wel de constatering plaatsvindt, maar daarop de logischerwijs te verwachten strafvervolgning uitblijft.

In hetzelfde overleg met de Tweede Kamer op 29 oktober 2003 heeft u verklaard:

"Mede naar aanleiding hiervan zijn het Landelijk Expertise Centrum Discriminatie van het Openbaar Ministerie en de politie met het MDI een regulier overleg gestart om nauwer samen te werken in de strijd tegen discriminatoire uitingen op internet, waaronder antisemitisme. Voorts stimuleert en adviseert het LECD de arrondissementsparketten in het land in de strafrechtelijke aanpak van deze discriminatie-internet-zaken."

Het voorbeeld van Housewitz en de lethargische houding van het Openbaar Ministerie roept de vraag op of uw Landelijk Expertisecentrum in voldoende mate er in is geslaagd het OM te bewegen in de richting van het instellen van strafrechtelijk onderzoek.

Wij vragen, kortom, uw dringende aandacht voor en de bewerkstelling van een attente houding i.c. strafvervolgning door het Openbaar Ministerie in zaken met

betrekking tot antisemitisme en ontkenning, bagatellisering of ridiculisering van de Holocaust."

In 2006 werd de maker van het filmpje veroordeeld tot een werkstraf.

Uitspraken Ahmadinejad over Sjoa - Eind 2005 toonde het CJO zich middels een persbericht diep geschokt over de uitspraken van de Iraanse president Ahmadinejad dat de Sjoa een mythe zou zijn. Minister Bot werd door het Centraal Joods Overleg gevraagd de Iraanse ambassadeur te ontbieden op een andere locatie dan op het ministerie. Het CJO schreef de minister: "De Holocaust is geen mythe, maar heeft het hart van de Nederlandse samenleving geraakt. De herinnering aan de Holocaust leeft voort in de harten van de overlevenden en hun nabestaanden. Maar ook op diverse locaties is de herinnering aan de Holocaust tastbaar." CJO-voorzitter David Cohen Paraira en secretaris Ruben Vis stelden voor de bijeenkomst te beleggen in een locatie die rechtstreeks verbonden is met de herinnering aan de Holocaust. "Wij noemen u: kamp Westerbork, de Hollandsche Schouwburg in Amsterdam, kamp Amersfoort of kamp Vught." De directie van het Nationaal Monument kamp Vught reageerde onmiddellijk positief en gaf aan als locatie te willen fungeren voor het ter verantwoording roepen van de Iraanse ambassadeur. Daar het gesprek tussen Minister en ambassadeur met spoed, en voor de uitnodiging van het CJO te hebben ontvangen, plaatsvond, heeft een ontmoeting op een dergelijke locatie niet plaatsgevonden.

Toekomst CJO

Het CJO zoekt in de vertegenwoordiging van de Joodse gemeenschap naar een herkenbare en representatieve rol van waaruit die gemeenschap naar met name de overheid vertegenwoordigd wordt. Ook wordt gezocht hoe de activiteiten van het CJO verder uitgebreid kunnen worden, en in hoeverre het van belang is dat het CJO uitgebreid wordt met andere organisaties. In het verslagjaar heeft het CJO een aantal besprekingen gewijd aan zijn taak en functie ten behoeve van Joods Nederland in de toekomst.

Nu het proces van opzetten van het verdelingsapparaat inzake restitutie zijn voorlopige voltooiing nadert, ontstaat er ruimte en noodzaak voor deze verdere beleidsontwikkeling. In het gesprek daarover was van belang de constatering dat de positie en het profiel van het CJO definitief veranderen: het CJO is nu dé organisatie die opkomt voor de belangen van geheel Joods Nederland, georganiseerd of niet en ook de organisatie die vanuit Joods Nederland, al dan niet met partners, in gesprek treedt om namens de Joodse gemeenschap een standpunt naar voren te brengen.

In relatie tot de toekomst van het CJO en de organisatie van het CJO is besloten om de taken op een andere manier in te vullen. Dit heeft geleid tot een model waarin naast de dagelijkse, bestuurlijke zaken geregeld worden er drie taakvelden zijn die door een taakgroep worden behartigd met terugkoppeling naar het gehele overleg. Deze taakgroepen zijn: dialoog; restitutie; veiligheid. Besloten is voorts dat aan deze taakgroepen ook anderen dan de leden van het overleg deel zullen kunnen nemen.

CJO: organisatie

Het Centraal Joods Overleg was per 31 december 2005 als volgt samengesteld:

- namens het Portugees-Israëlitisch Kerkgenootschap: ing D.Ph. Cohen Paraira, voorzitter,
- namens het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap: de heer R.E. Vis, secretaris
- namens het Centrum Informatie Documentatie Israël: drs R.M. Naftaniel, penningmeester

- namens de Stichting Joods Maatschappelijk Werk: drs H.J. van den Bergh
- namens het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap: drs B. Blog
- namens de Nederlandse Joodse Jeugd: drs M. Hochheimer
- namens de Federatie Nederlandse Zionisten: de heer S. de Leeuw
- namens het Verbond van Liberaal-Religieuze Joden in Nederland: de heer E.L. Schwarz

Het 'Projectbureau Roof, Restitutie en Verdeling' werd bemand door mevrouw J. Vlaming. Het Projectbureau fungeert tevens als informatiepunt voor telefonische vragen over oorlogstegoeden.

Amsterdam, juni 2006

Ing. D. Ph. Cohen Paraira,
voorzitter

R.E. Vis,
secretaris